

Bölüm 9

PARAPLEJİ (OMURİLİK YARALANMASI) VE BAKIM ROLÜ

Cemal ÖZALP¹

GİRİŞ

Omurilik yaralanması, etkilenen kişilerin fiziksel, sosyal, finansal ve psikolojik refahını etkileyen, yaşamı tehdit eden bir durumdur. Bu durumun karmaşıklığı, bakımın yalnızca belirli bir hastalığı hedeflemeyi değil, bir bütün olarak kişiye odaklanmasını gerektirir (1). Kronik Omurilik yaralanması olan kişilerin kendilerinin bildirdiği bakım deneyimleri hakkında az miktarda literatür mevcuttur; ancak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki engelli kişilerin kendilerini görünmez veya beceriksiz hissettiklerini veya kendilerine bir kişi olarak değil de bir hastalık gibi davranıldığını bildirdikleri belirtiliyor (2).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 raporuna göre omurilik yaralanması görülme sıklığı 40 ile 80/milyon nüfus/yıldır (3). Dünya çapında omurilik yaralanması çoğunlukla üretken yaştaki genç erkekleri etkilemektedir (4). Omurga yaralanmalarının çoğunluğu (%60) 15 ile 35 yaş arasındaki genç sağlıklı erkekleri etkilemekte olup en yaygın olanı servikal omurga yaralanmalarıdır. Omurga yaralanmalarının ana nedeni künt travma olup en sık motorlu taşıt kazaları (%48), bunu düşme (%21) ve spor yaralanmaları (%14,6) takip etmektedir. Saldırı ve delici travma vakaların yaklaşık %10-20'sini oluşturur (5). Parapleji günümüzün tıbbi açıdan en zor hastalıklarından biridir. Omurilik yaralanmasının başlangıcından sonra batı tıbbi tarafından tedavisi, omurilik kanalının kalibresini ancak cerrahi dekompresyon yoluyla eski haline getirebilir, böylece hastaların hayatı tehdit edilmez ve kalıcı felç veya paraplejiye maruz kalmazlar (6). Ancak sinir yaralanmasından sonra felç olan siniri iyileştirmenin bir yolu yoktur, bu nedenle çoğu hasta zamanlarını sonsuza kadar tekerlekli sandalyede geçirir.

Yanlış tedavi veya gecikmiş tedavi nedeniyle iskemik sinirin sekonder olarak hasar görmesi durumunda engelli hastalar çeşitli yandaş hastalıklarla karşı karşıya

¹ Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Malazgirt Meslek Yüksekokulu, cemal.ozalp@alparslan.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1666-902X

dönmesine yardımcı olurken, kendilik kavramındaki değişimin ve etkilerinin göz önünde bulundurulması anahtar kelime olabilir. Ülkemizde omurilik yaralanmalı bireylere yönelik hemşirelik bakım rolü ve bireylere bakım verenlerin ihtiyaçları, zorlandıkları alanlara yönelik yapılmış çalışmaların sınırlı olması nedeni ile yeni çalışmalar yapılarak konu ile ilgili literatürün zenginleştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Emerich L, Parsons KC, Stein A. Competent care for persons with spinal cord injury and dysfunction in acute inpatient rehabilitation. *Topics in spinal cord injury rehabilitation*;2012; 18(2): 149.
2. de Vries McClintock HF, Barg FK, Katz SP, et al. Health care experiences and perceptions among people with and without disabilities. *Disability and health journal*;2016; 9(1): 74-82.
3. Divanoglou A, Augutis M, Sveinsson T, et al. Self-reported health problems and prioritized goals in community-dwelling individuals with spinal cord injury in Sweden. *Journal of Rehabilitation Medicine*;2018; 50(10): 872-878. doi:10.2340/16501977-2383
4. Moshi H, Sundelin G, Sahlen KG, et al. Traumatic spinal cord injury in the north-east Tanzania—describing incidence, etiology and clinical outcomes retrospectively. *Global health action*;2017; 10(1): 1355604.
5. van Den Hauwe L, Sundgren PC, Flanders AE. “Spinal trauma and spinal cord injury (SCI).” *Diseases of the Brain, Head and Neck, Spine 2020–2023: Diagnostic Imaging*; 2020: 231-240.
6. Byra S. Basic hope and posttraumatic growth in people with traumatic paraplegia—the mediating effect of acceptance of disability. *Spinal Cord*; 2019;57(4): 301-307.
7. Xiang R, Xu F, Yin Z, et al. Effect of comprehensive nursing on traumatic paraplegia patients by evaluation of magnetic resonance imaging features. *Contrast Media & Molecular Imaging*; 2022.
8. Kirshblum SC, Biering-Sorensen F, Betz R, et al. International standards for neurological classification of spinal cord injury: cases with classification challenges. *The journal of spinal cord medicine*; 2014; 37.2: 120-127.
9. Kirshblum SC, Burns SP, Biering-Sorensen F, et al. Omurilik yaralanmasının nörolojik sınıflandırmasına yönelik uluslararası standartlar (2011’de revize edildi). *Omurilik tıbbi dergisi*; 2011; 34 (6): 535-546.
10. Serpanou I, Sakellari E, Psychogiou M. et al. Physical therapists’ perceptions about patients with incomplete post-traumatic paraplegia adherence to recommended home exercises: a qualitative study. *Brazilian journal of physical therapy*;2019; 23(1): 33-40. doi:10.1016/j.bjpt.2018.05.004
11. Wijesinghe CJ, Cunningham N, Fonseka P, et al. Factors associated with caregiver burden among caregivers of children with cerebral palsy in Sri Lanka. *Asia Pacific Journal of Public Health*;2015; 27(1): 85-95.
12. Gajraj-Singh P. Psychological impact and the burden of caregiving for persons with spinal cord injury (SCI) living in the community in Fiji. *Spinal cord*;2011; 49(8): 928-934.
13. Moghimi C. Issues in caregiving: The role of occupational therapy in caregiver training. *Topics in geriatric rehabilitation*;2007; 23(3): 269-279.

14. Roth K, Mueller G, Wyss A. Experiences of peer counselling during inpatient rehabilitation of patients with spinal cord injuries. *Spinal cord series and cases*; 2019; 5, 1. doi:10.1038/s41394-018-0144-x
15. Houlihan BV, Brody M, Everhart-Skeels S. Randomized trial of a peer-led, telephone-based empowerment intervention for persons with chronic spinal cord injury improves health self-management. *Archives of physical medicine and rehabilitation*; 2017; 98(6): 1067-1076.
16. Haas BM, Price L, Freeman JA. Qualitative evaluation of a community peer support service for people with spinal cord injury. *Spinal cord*;2013; 51(4): 295-299.
17. World Health Organization, and International Spinal Cord Society. *International perspectives on spinal cord injury*. World Health Organization, 2013.
18. Divanoglou A, Georgiou M. Perceived effectiveness and mechanisms of community peer-based programmes for spinal cord injuries—a systematic review of qualitative findings. *Spinal Cord*; 2017; 55(3): 225-234.
19. Geçit AGS, Özbayır T. Spinal Travmalar ve Hemşirelik Bakımı.2021.
20. Özalp C. Immanuel Kant ve Hemşirelerin Bakım Görevi., Hazar U (Ed.), **Sağlık & Bilim 2023 Hemşirelik-I içinde**. İstanbul: *Efe Akademi*; 2023. p. 331-338.
21. Guilcher SJT, Hogan ME, Calzavara A, et al. Prescription drug claims following a traumatic spinal cord injury for older adults: A retrospective population-based study in Ontario, Canada. *Spinal Cord*. 2018; 56(11): 1059-1068.
22. Chamberlain JD, Eriks-Hoogland IE, Hug K, et al. Attrition from specialised rehabilitation associated with an elevated mortality risk: Results from a vital status tracing study in Swiss spinal cord injured patients. *BMJ Open*; 2020; 10(7): e035752
23. Ronca E, Scheel-Sailer A, Koch HG, et al. Satisfaction with access and quality of healthcare services for people with spinal cord injury living in the community. *J Spinal Cord Med*. 2020;43(1):111-21.
24. Touhami D, Essig S, Debecker I, et al. The effect of the general practitioner as the first point of contact for care on the satisfaction with health care services in persons living with chronic spinal cord injury: A cross-sectional study. *Zeitschrift für Evidenz, Fortbildung und Qualität im Gesundheitswesen*;2023; 177, 48-56. doi:10.1016/j.zefq.2022.12.004
25. Touhami, D., Brach, M., Essig, S. et al. First contact of care for persons with spinal cord injury: a general practitioner or a spinal cord injury specialist?. *BMC Family Practice*;2021; 22(1), 1-10.
26. Röthlisberger F, Boes S, Rubinelli S. Challenges and potential improvements in the admission process of patients with spinal cord injury in a specialized rehabilitation clinic - an interview based qualitative study of an interdisciplinary team. *BMC health services research*;2017; 17(1): 443. doi:10.1186/s12913-017-2399-5
27. Ronca E, Scheel-Sailer A, Koch HG, et al. Health care utilization in persons with spinal cord injury: part 2-determinants, geographic variation and comparison with the general population. *Spinal Cord*; 2017;55(9):828-33.
28. Schusselé Filliettaz S, Berchtold P, Kohler D, et al. Integrated care in Switzerland: results from the first nationwide survey. *Health Policy*; 2018;122(6):568-76.
29. Buzzell A, Chamberlain JD, Eriks-Hoogland I, et al. Etiology-specific variation in survival following non-traumatic spinal cord injury: a causal inference approach using data from a population-based cohort. *Spinal Cord*. 2021;59(3):257-65.